

Особливості формування професійного етикету майбутніх юристів*Криштанович Мирослав Франкович¹, Біловус Дмитро Іванович²*

Опубліковано	Секція	УДК
17.04.2023	Освіта/Педагогіка	378.4:174:34

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7874932>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Метою дослідження є характеристика ключових аспектів формування професійного етикету майбутніх юристів. Визначено, що етика як наука в умовах академічного середовища закладу вищої освіти не дає жорстких рекомендацій як вчинити в конкретному випадку, але, спираючись на моральні правила, вона формує моральну свідомість і, як наслідок, можливість розмірковувати про вчинки, оцінювати їх наслідки, вплив на навколишній світ і людину. Доведено, що професійна юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є одним із видів прикладної етики, формується на основі взаємозв'язку та взаємозумовленості правових та моральних принципів, норм, правової та моральної свідомості. Також професійна юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є специфічною формою прояви моралі загалом. Визначено, що юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти - це наука про вимоги до моральних якостей працівників юридичної сфери, про культуру юридичної діяльності. Встановлено, що юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти обумовлена специфікою професійної діяльності, особливостями його морального та соціального становища. Охарактеризовано, що необхідність підвищених моральних вимог, а отже, і особливої професійної моралі, як показує історичний досвід, проявляється насамперед у лікарській, юридичній, педагогічній, науковій, журналістській та мистецькій діяльності, тобто у тих сферах, які безпосередньо пов'язані з вихованням та задоволенням потреб особистості. Визначено, що професійна етика майбутнього юриста в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є специфічною формою вияву моралі загалом. У цьому випадку йдеться про сукупність конкретизованих загальних моральних принципів, норм стосовно правоохоронної та правозастосовної діяльності юриста. Вони й становлять основний зміст цього виду етики в умовах академічного середовища закладу вищої освіти.

Ключові слова: етика, професійна етика, майбутній юрист, заклад вищої освіти.

¹ доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка» вулиця Степана Бандери, 12, Львів, Львівська область, Україна, 79000, <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

² аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національний університет «Львівська політехніка» вулиця Степана Бандери, 12, Львів, Львівська область, Україна, 79000, <https://orcid.org/0009-0000-7069-1634>

Features of professional etiquette formation of future lawyers

Annotation. The purpose of the study is to characterize the key aspects of the formation of professional etiquette of future lawyers in the academic environment of higher education. It is determined that ethics as a science in the conditions of the academic environment of higher education does not give strict recommendations on how to act in a particular case, but, relying on moral rules, it forms moral consciousness and, as a result, the ability to reason about actions, evaluate their consequences, influence on the environment. world and man. It is proved that professional legal ethics in the conditions of the academic environment of higher education is one of the types of applied ethics, formed on the basis of the relationship and interdependence of legal and moral principles, norms, legal and moral consciousness. Also, professional legal ethics in the conditions of the academic environment of higher education is a specific form of manifestation of morality in general. It is determined that legal ethics in the conditions of the academic environment of higher education is the science of the requirements for the moral qualities of legal workers, the culture of legal activity. It has been established that legal ethics in the conditions of the academic environment of higher education is determined by the specifics of professional activity, the peculiarities of its moral and social status. It is characterized that the need for increased moral requirements, and consequently, special professional morality, as historical experience shows, is manifested primarily in medical, legal, pedagogical, scientific, journalistic and artistic activities, that is, in those areas directly related to education and satisfaction of individual needs. It is determined that the professional ethics of the future lawyer in the conditions of the academic environment of higher education is a specific form of manifestation of morality in general. In this case, we are talking about a set of specific general moral principles, norms for law enforcement and law enforcement activities of a lawyer. They constitute the main content of this type of ethics in the conditions of the academic environment of higher education.

Keywords: ethics, professional ethics, future lawyer, institution of higher education.

Вступ

Професійна юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є одним із видів прикладної етики, формується на основі взаємозв'язку та взаємозумовленості правових та моральних принципів, норм, правової та моральної свідомості. Також професійна юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є специфічною формою прояви моралі загалом. У цьому випадку йдеться про сукупність тих конкретних загальних моральних принципів та норм, які застосовуються у правоохоронній та правозастосовній діяльності юриста. Вони є основним змістом цього виду етики. Професійна етика майбутнього юриста допомагає процесу правильного формування свідомості та моральних поглядів працівників юридичної професії, спрямовуючи їх на дотримання моральних норм, забезпечення справжньої справедливості, захист прав, свобод, честі та гідності людей, охорону власної честі та репутації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти формування професійного етикету майбутніх юристів представлені в роботах таких вчених як Н.М. Казанцева, В. С. Нерсисянца, М. М. Миронова, А. П. Суркова, С. А. Попова, Д. Бакаєва, Ю. Грошевого, Л. Грицаєнка, Л. Давиденка, В. Долежана, Ю. Дьоміна, В. Загороднього, В. Маляренка, В. Зеленецького, П. Каркача та інші. Однак ряд теорії і концепцій, досі залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Метою дослідження є характеристика ключових аспектів формування професійного етикету майбутніх юристів.

Результати

Вивчення моральних аспектів та моральних колізій, які зустрічаються у цій професії, необхідне кожному майбутньому юристу. Але особливо це завдання зростає в сучасних умовах, коли здійснюється курс на гуманізацію суспільного та державного життя, коли законодавство надає великого значення самостійним рішенням слідчих, прокурорів, суддів, нотаріусів. Рішення, що приймаються ними, повинні бути не тільки законними, а й справедливими. Майбутній юрист повинен добре розуміти та застосовувати на практиці основні поняття етичних категорій: добро і зло, справедливість та обов'язок, совість, гідність та честь в умовах академічного середовища закладу вищої освіти.

Етика як наука в умовах академічного середовища закладу вищої освіти не дає жорстких рекомендацій як вчинити в конкретному випадку, але, спираючись на моральні правила, вона формує моральну свідомість і, як наслідок, можливість розмірковувати про вчинки, оцінювати їх наслідки, вплив на навколишній світ і людину. Одним із головних напрямів досліджень у рамках етики є питання про межу відповідальності людини за свої рішення та вчинки. Притаманна людині здатність оцінювати свою і чужу поведінку існує завдяки закладеним і вихованим у людині моральним нормам. Ця рефлексивна здатність дає можливість оцінювати думки та вчинки з погляду своїх та чужих традицій.

Юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти - це наука про вимоги до моральних якостей працівників юридичної сфери, про культуру юридичної діяльності. Професійна діяльність судді, прокурора, слідчого своєрідна і дуже глибоко торкається прав та інтересів людей, тому потребує окремої характеристики морального змісту.

Головним у службовому етикеті є відповідність манер, зовнішнього вигляду, мови, жестів, міміки, пози, постави, тону та одягу характеру соціальної ролі. Увага приділяється також службовому та соціальному статусу того, з ким відбувається контакт, та конкретній специфіці ситуації, в якій відбувається спілкування. Ця вимога набуває особливої значущості за участю у строго регламентованому церемоніалі, де певні офіційні форми поведінки посадових осіб повинні не виходити за межі жорстко встановлених рамок. Невиконання вимог етикету через їх незнання чи неповаги до них сприймається як образ особистої гідності і часто стає причиною конфліктів, або викликає несхвалення. Професійний такт – це прояв щодо інших стриманості, передбачливості та пристойності під час спілкування. Такт передбачає дбайливе, уважне ставлення до особи співрозмовника. Прояв безтактності – безпомилкове свідчення відсутності культури, показник грубості та невихованості [1-3].

Професійна етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти обумовлена особливостями деяких професій, корпоративними інтересами, професійною культурою. Люди, які виконують однакові чи близькі професійні функції, виробляють специфічні традиції, об'єднуються з урахуванням професійної солідарності, підтримують репутацію своєї соціальної групи. Кожна професія має свої моральні проблеми. Але серед усіх професій можна виділити групу таких, у яких вони виникають особливо часто, які вимагають підвищеної уваги до моральної сторони виконуваних функцій. Професійна етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти має значення насамперед професій, об'єктом яких є людина. Там, де представники певної професії в силу її специфіки перебувають у постійному чи навіть безперервному спілкуванні з іншими людьми, пов'язаному з впливом на їхній внутрішній світ, долю, з моральними взаєминами, існують специфічні моральні кодекси людей цих професій, спеціальностей. Такими є етика вчителя, етика лікаря, етика судді.

Основні фактори що впливають на формування професійного етикету майбутніх юристів в умовах академічного середовища закладу вищої освіти, представлено на рис.1.

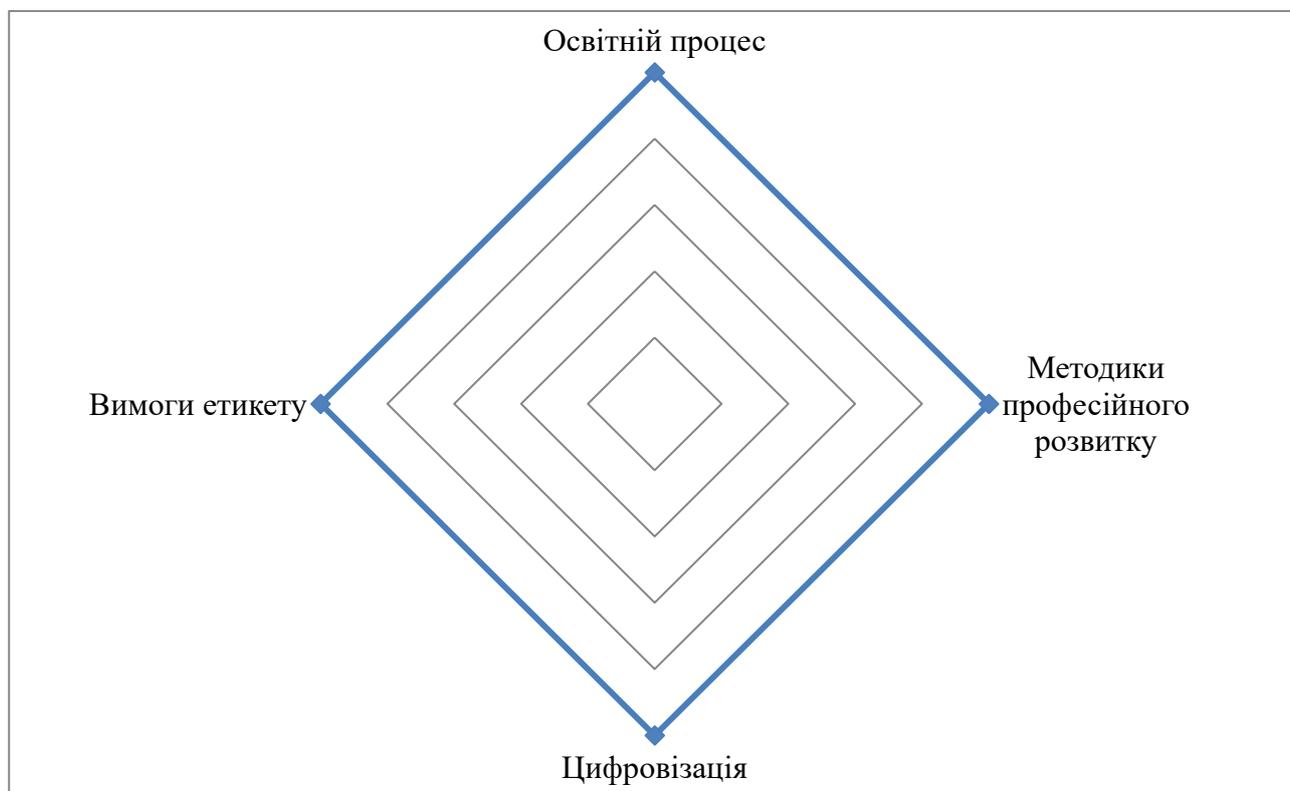

Рис.1. Основні фактори що впливають на формування професійного етикету майбутніх юристів в умовах академічного середовища закладу вищої освіти

Професійна етика не тільки знайомить студента із загальнолюдськими засадами моралі та етики науково-практичної спадщини (починаючи з Аристотеля і закінчуючи сучасністю) з метою формування стійких морально-етичних навичок, що відповідають найвищим вимогам, продиктованим специфікою професії юриста відповідно до якими оцінюється особистість у суспільстві, але й наголошує на якостях, особливо цінних у юридичній професії. Більше того, професійний успіх юриста не представляється можливим без глибокого усвідомленого сприйняття світового культурного простору, одним із найважливіших елементів якого по праву вважається морально-етична культура, яка знайшла безпосереднє відображення у правовій системі [4-7].

Юридична етика в умовах академічного середовища закладу вищої освіти обумовлена специфікою професійної діяльності, особливостями його морального та соціального становища. Необхідність підвищених моральних вимог, а отже, і особливої професійної моралі, як показує історичний досвід, проявляється насамперед у лікарській, юридичній, педагогічній, науковій, журналістській та мистецькій діяльності, тобто у тих сферах, які безпосередньо пов'язані з вихованням та задоволенням потреб особистості. Особливості професійної діяльності судді, прокурора, слідчого настільки своєрідні і так істотно зачіпають права та інтереси людей, що вимагають окремої характеристики з точки зору їх впливу на моральний зміст цієї діяльності.

Висновки

Діяльність майбутнього юриста здійснюється у сфері соціальних та міжособистісних конфліктів. Наприклад, під час провадження у кримінальних справах вона ведеться з приводу злочину з метою притягнення до відповідальності винного, відновлення порушених злочином прав. Діяльність суду — правосуддя торкається інтересів багатьох людей, нерідко прямо протилежних. Судова влада покликана справедливо вирішувати різноманітні та складні питання не лише тоді, коли хтось порушив кримінальний закон і має бути покараний, а й тоді, коли конфліктна ситуація виникає у будь-якій іншій сфері, що регулюється правом. Це і законність страйку, і правомірність закриття друкованого видання, і законність акта виконавчої чи командної влади, і суперечки про майно, і відсутність згоди між батьками щодо того, з ким залишаються діти під час розлучення. Люди, яким довірено у відповідно до закону вирішення соціальних та міжособистісних конфліктів, несуть підвищену моральну відповідальність за свої дії та рішення. Моральні проблеми завжди супроводжують студентів юридичної спеціальності. Зі сказаного випливає, що особливості професії юриста зумовлюють необхідність існування юридичної етики в умовах академічного середовища закладу вищої освіти.

Професійна етика майбутнього юриста в умовах академічного середовища закладу вищої освіти є специфічною формою вияву моралі загалом. У цьому випадку йдеться про сукупність конкретизованих загальних моральних принципів, норм стосовно правоохоронної та правозастосовної діяльності юриста. Вони й становлять основний зміст цього виду етики в умовах академічного середовища закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Al Azzam, F.A.F., Alshunnaq, M.F.N., Lesko, N., Lukianova, H., Smotrych, D. The main threats in the practice of a lawyer to ensure environmental safety in the context of COVID-19. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, No. 3, pp. 2022, 387-393. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120313>
2. De Castro, P.C. The evolution of International Water Law. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 2015, 10(6): 894-900. <https://doi.org/10.2495/SDP-V10-N6-894-900>
3. Višinskis, V., Žalėnienė, I., Tvaronavičienė, A. Legal environment within the EU: Free movement of lawyers and legal services. *Business: Theory and Practice*, 2009, 10(1): 30-37. <https://doi.org/10.3846/1648-0627.2009.10.30-37>
4. Khomyshyn, I., Ortynska, N., Skochylias-Pavliv, O., Andrusiak, I., Rym, O. The main systemic engineering problems of using computer and digital technologies in legal activities in the context of ensuring security. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, 2022, No. 5, pp. 597-602. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120507>
5. Levytska N. The use of digital and computer technology in law. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 2019, 9: 165-169. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.27>
6. Barzilova, I. Problems of using digital and computer technologies in law-making. *Sociopolitical Sciences*, 2021, 11: 125-130. <https://doi.org/10.33693/2223-0092-2021-11-2-125-130>
7. Kerikmäe, T., Rull, A. *The Future of Law and Etechnologies*. Springer Cham. 2016, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-26896-5>